

interesser. Nævnes bør det også, at forfatteren heller ikke søger at sætte den danske naturfredning ind i en større international sammenhæng. Det må derfor konkluderes, at bogen desværre kommer til at stå alt for isoleret, ligesom der ikke drages alle de konklusioner af undersøgelserne, som der egentlig er grundlag for.

Henrik Fode

Søren Risbjerg Thomsen: *Socialstruktur og partivalg 1920-1977. En økologisk undersøgelse af folketingsvalg i Danmark*. (Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet, 1979). 116 s.¹

Den foreliggende publikation er en midtvejsrapport fra et igangværende forskningsprojekt. Det væsentligste nye er et forsøg på at bruge et mere raffineret mål for partistyrke end den hidtil anvendte summariske procentandel af afgivne stemmer eller vælgere i alt. Forfatteren har valgt at arbejde med logaritmen til forholdet mellem den procentdel af de afgivne stemmer, et parti har, og den procentdel det ikke har. Undertegnede læge anmelder forekommer det, at der argumenteres overbevisende for, at det kan have sine fordele.

Dette mål har han brugt til ved faktoranalyse at finde tre hoveddimensioner til beskrivelse af partivalgets udvikling: urbanisering, status og vækst, i den videre undersøgelse operationaliseret ved henholdsvis antal beskæftigede i landbrug, antal arbejdere og antal pensionister. På grundlag af regressionskoefficienter for hvert parti ved rækken af folketingsvalg 1920-1977

tegner han figurer over udviklingen i partiernes sociale profiler. Meget kortfattet diskuterer han nogle mulige historiske forklaringer på de vigtigste iagttagelser.

Disse analyser rejser nogle problemer, som – naturligt nok – næppe er fuldt afklarede endnu. Faktoranalysen er således gennemført på et materiale fra 1970'erne, og det er tvivlsomt, om den har gyldighed for tidligere årtier. Det er navnlig den første dimension, der er knas med. Forfatteren benævner den lidt vel hastigt urbanisering. På grundlag af de fundne faktorvægte karakteriserer han den nærmere som især »en kulturel differentiering mellem på den ene side en progressiv orienteret befolkning præget af nye ideer og samlivsformer og på den anden side en traditionelt orienteret befolkning præget af kulturel konservatisme og skepsis over for nye samlivsformer« (pp. 39-40). Rent bortset fra de noget værdiladede udtryk kan det indvendes, at der her er tale om en væsentlig mindre omfattende dimension end den, urbanisering normalt leder tanken hen på, selv om den selvfølgelig har noget med sagen at gøre. Til brug for regressionsanalyserne har forfatteren af praktiske grunde operationaliseret den ved antal beskæftigede i landbrug. Men dermed er han ovre i en ny dimension, erhvervsstrukturen, som er noget helt tredje, selv om også den selvfølgelig har noget med sagen at gøre. Da han i øvrigt har bryderier med at skaffe gyldige data for mellemkrigs-tiden, idet Statistisk Departement har omklassificeret erhvervsstrukturen flere gange og ikke har publiceret stillingsstrukturen fordelt på kommuner før 1940, ville det måske være tilråde-

1. Forfatteren oplyser, at der på Institut for Statskundskab kun findes et begrænset restoplag, men at interesserede eventuelt kan få en fotokopi.

ligt at samle analyserne om perioden efter og forsøge sig med et sammensat mål, der bedre svarede til faktorvægtenes tale.

Glædeligt er det at se, med hvilken frejdighed forfatteren i praksis har ignoreret den økologiske fejl, som jo ikke behøver ansues som en fejl, men under alle omstændigheder nok udgør et problem. I sine forklaringer på udviklingen i partiernes sociale profil bygger han rask væk på antagelser på det »individuelle« plan. Blot kunne man have ønsket, at det var sket helt uden camouflage og uden påstanden om, at gode forklaringer ikke er et brud på budet om at undgå den økologiske fejl, mens dårlige er. Ganske vist er flere af forklaringerne nok mere diskutabile, end forfatteren antyder, men den frejdighed, han lægger for dagen, er alligevel en tiltrængt fornyelse af vælgeradfærdsforskningen. Da han ydermere skriver, om ikke populært, for det er jo et temmelig teknisk emne, men klart og instruktivt, er det med betydelige forventninger, man ser frem til resultaterne af projektet.

Johan Peter Noack

Peder Herschend: *Fra min Silkeborg-tid*. (Vejle Amts historiske Samfund, 1980). 108 s.

På værdifuldt initiativ af »Vejle Amts historiske Samfund« er stiftamtmand Peder Herschends beretning om sin virksomhed som leder af det såkaldte »Silkeborgkontor« nu blevet udgivet. Bogen fremtræder med rette i smukt udstyr.

Kontoret blev af departementschefsstyret oprettet i november 1943 og fungerede til maj 1945, og det blev kontorets opgave at repræsentere departementschefsstyret vis a vis det militære tyske hovedkvarter i Silkeborg, ledet

først af general v. Hanneken og derpå - fra januar 1945 - af generaloberst Lindemann. Baggrunden for oprettelsen af det særlige kontor var den invasionsfrygt, der fra efteråret 1943 beherskede det tyske førerhovedkvarter, og som bl.a. gennem en førerordre af 3. november 1943 medførte højeste alarmberedskab i Jylland, forøgelse af de tyske militærstyrker på halvøen og omgående anlæg af en række militære forsvarsværker (»Atlantvolden«) samt en forlægning af v. Hannekens hovedkvarter fra København til Silkeborg. Under disse forhold ytrede man fra tysk side ønske eller snarere krav, om, at en repræsentant for den danske centraladministration blev knyttet til det tyske hovedkvarter i Silkeborg til støtte for den øgede tyske aktivitet, og centraladministrationen udpegede da amtmanden i Vejle, Peder Herschend, til at oprette og lede et sådant kontor; ikke som krævet fra tysk side med henblik på at støtte tysk aktivitet, men som rådgiver for lokale danske myndigheder i Jylland i sager, der måtte medføre dansk-tyske forhandlinger og således, at han skulle fungere som centraladministrationens midlertidige, ekstraordinære repræsentant i Jylland; i realiteten et stødpudekontor, der kom til at stå vagt om danske interesser, og som i øvrigt til enhver tid og i enhver sag af principiel karakter kunne poste afgørelser af væsentlige sager op til forhandling i København.

Så langt og ikke et skridt videre strakte man kontorets beføjelser. Herschend, der pligtro og uden tøven sagde ja til en belastende og afskyelig post, betragtede selv kontoret som centraladministrationens forlængede arm. Muligheden for en nær kontakt mellem kontoret med det upretentiøse navn, »Stiftamtmand Herschend, p.t. Silkeborg« og centraladministrationen var da også til stede i og med oprettel-